

Иван Яковлев

Чăваш халăхне панă халап

Иван Яковлев

ЗАВЕЩАНИЕ ЧУВАШСКОМУ НАРОДУ

Иван Яковлев
**ЧАВАШ ХАЛАХНЕ
ПАНĀ ХАЛАЛ**

Иван Яковлев
**ЗАВЕЩАНИЕ
ЧУВАШСКОМУ НАРОДУ**

Ivan Jakovlev
**TESTAMENT
TO THE CHUVASH PEOPLE**

Iwan Jakowlew
**TESTAMENT
AN DIE TSCHUWASCHEN**

Ivan Jakovlev
**TESTAMENT
AU PEUPLE TCHOUVACHE**

**И. Я. Яковлев
(1848–1930) –**

выдающийся деятель
культуры и просвещения
чувашского народа,
педагог-демократ,
писатель, переводчик,
создатель чувашской
письменности,
Почетный член Британ-
ского и Иностранного
Библейского общества
в Лондоне (1913).

Открыл в Симбирске
частную школу, ставшую
впоследствии первым
педагогическим учебным
заведением чувашского
народа.

Под его руководством
были изданы учебники,
переводы с русского
на чувашский язык,
выпущено свыше 100 книг
и брошюр, которые
способствовали росту
грамотности
и образованности нации.

Дело, начатое
Яковлевым, переросло
в движение за
национальный подъем
чувашского народа.

Mayo Clinic

1848

1930

Иван Яковлев
Чӑваш халӑхне
панӑ ҳалап

Иван Яковлев
ЗАВЕЩАНИЕ
ЧУВАШСКОМУ НАРОДУ

Iwan Jakovlev
TESTAMENT
TO THE CHUVASH PEOPLE

Iwan Jakowlew
TESTAMENT
AN DIE TSCHUWASCHEN

Iwan Jakovlev
TESTAMENT
AU PEUPLE TCHOUVACHE

УДК 008+37.0
ББК 71.04+74.03
Я 47

ISBN 5-86765-269-6

© Оформление ГУП «ИПК «Чувашия», 2004

**ЯКОВЛЕВ
ИВАН ЯКОВЛЕВИЧ**
выдающийся
чувашский деятель
культуры и просвещения,
педагог-демократ, писатель*

БУКВАРЬ

для чуваши

Родился 13 (25) апреля 1848 г. в д. Кошки-Новотимбаево, ныне Тетюшский р-н Татарстана, в семье крестьянина. Умер 23 октября 1930 г., похоронен на Ваганьковском кладбище в г. Москве.

В 1875 г. окончил историко-филологический факультет Казанского университета. В 1868 г. основал Симбирскую чувашскую школу (на свои и частные пожертвования), которая при поддержке И. Н. Ульянова была принята в 1871 г. на государственный бюджет. В 1877 г. преобразована в Симбирскую центральную чувашскую школу, в 1890 г. – в Симбирскую чувашскую учительскую школу, ставшую центром чувашской культуры. По окончании университета Яковлев работал инспектором чувашских школ Казанского учебного округа (до 1903 г.), руководил (до октября 1919 г.) Чувашской учительской школой (с 1917 г. – учительская семинария, в 1919 г. – 3-годичные Чувашские педагогические курсы). Яковлев способствовал открытию чувашских и других национальных школ в Поволжье. Для чувашских школ разработал методику обучения, творчески использовав педагогическое наследие К. Д. Ушинского и его последователей. В начале 70-х гг. XIX в. Яковлев на основе русской графики составил новый чувашский алфавит,

* См.: БСЭ, т. 30. М., 1978. С. 485.

написал буквари, учебники. Его книги для чтения составлены на основе рассказов из народного быта и образцов устного народного творчества, собирателем которого он был; его переводы классиков русской литературы (А. С. Пушкина, М. Ю. Лермонтова, И. А. Крылова, Л. Н. Толстого, Н. А. Некрасова и др.), а также изданные им научно-популярные книги способствовали формированию чувашского литературного языка и становлению национальной литературы, сближению их с передовой русской культурой.

Под руководством И. Я. Яковleva были переведены и изданы на чувашском языке книги Нового Завета – второй части Библии. В 1912 г. он опубликовал Псалтырь и часть Пророков, а в 1918 г. – четыре книги Моисея. Переводы некоторых других книг Ветхого Завета – первой части Библии – остались в рукописях.

Имя Ивана Яковлевича Яковleva присвоено Чувашскому педагогическому институту (1958 г.), в Чебоксарах воздвигнут памятник, открыт мемориальный музей, одному из проспектов присвоено его имя.

ЯКОВЛЕВ
ИВАН ЯКОВЛЕВИЧ
чăваш культурипе çутёçен паллă ёçченĕ,
педагог-демократ, çыравçă*

1848 ç. aka уйăхĕн 13 (25)-мĕшĕнче халъхи Тутарстанăн Теччे районĕнчи Кăнна Кушкинче хресчен кил-йышĕнче çуралнă. 1930 ç. юпа уйăхĕн 23-мĕшĕнче вилнĕ, ёна Мускавра Ваганьково масарне пытарнă.

1875 ç. Хусан университечĕн историпе филологи факультетне пĕтернĕ. 1868 ç. Чёмпёрти чăваш шкулне уçнă (хайĕн вайĕпе тата уйрäm çынсем пулăшнипе). Ку шкула 1871 ç. И. Н. Ульянов хута кĕнипе патшалăх бюджетне кĕртнĕ. 1877 ç. ёна Чёмпёрти тĕп чăваш шкулĕ, 1890 ç. Чёмпёрти чăваш учителĕсем хатĕрлекен шкул ятне панă. Вăл чăваш культурип центрĕ пулса тăнă. Университетран вĕренсе тухнă хыççăн Яковлев 1903 çулччен Хусан вĕренү окружĕнчи чăваш шкулĕсен инспекторĕнче ёçленĕ, 1919 çулччен Чăваш учителĕсем хатĕрлекен шкула ертсе пынă (ку шкула 1917 ç. учительсем хатĕрлекен семинари, 1919 ç. Чăваш педагогика 3 çуллăх курсĕ ятне панă). Яковлев Атăл тăрăхĕнче чăваш тата ытти халăх шкулĕсене уçма пулăшнă. Вăл чăваш шкулĕсем валли вĕрентү методикине çырса хатĕрленĕ, унта К. Д. Ушинскипе ун ёçне тăсаканĕсен педагогика еткерĕпе пуçаруллăн усă курнă. XIX ёмĕрэн 70-мĕш çулĕсен пуçlamăшĕнче вырăс графикине тĕпе хурса çĕнĕ чăваш алфавичĕ йĕркеленĕ, букварьсемпе вĕренү кĕнекисем çырнă. Вулав кĕнекисене Яковлев халăх йăли-йĕрки çинчен хайланă калавсене тата халăх сăмахлăхĕн тĕслĕхĕсене кĕртнĕ, хăй те халăхăн илемлĕ сăмах пултарулăхне пухнă. Вăл пăхса-кăтартса тăнипе вырăс литературип классикĕсем (А. С. Пушкин, М. Ю. Лермонтов, И. А. Крылов, Л. Н. Толстой, Н. А. Некрасов т. ыт.) çырнисене куçарнă тĕслĕхсем, йышлă вулакан валли кăларнă ёслăлăх кĕнекисем чăваш литературип чĕлхине йĕркелеме тата наци литературине аталантарма, ёна вырăс культурипе çывăхланма пулăшнă.

* Пăхăр: БСЭ, 30 т. М., 1978. 485 с.

И. Я. Яковлев ертсе пынипе Библиин иккемеш пайне – Ҫёнө Сәмаха чавашла кәларнә. Вәл 1912 ҫ. Псалтырь тата пророксен хаш-пәр кәнекисене, 1918 ҫ. Моисей кәнекисенчен тәваттәшне чавашла пичетленә. Библиин пәрремеш пайән – Кивә Сәмахан ытти кәнекисен күçарәвәсем ал ызыру халлән юлнә.

1958 ҫ. Чаваш патшаләх педагогика институтне Иван Яковлевич Яковлев ятне панә. Шупашкарта ўна асәйнса паләк лартнә, асәү музейә үчнә, ун ячәпе проспект хисепленет.

Иван Яковлев
ЧАВАШ ХАЛАХНЕ
ПАНĀ ХАЛАЛ

Ашшийён Ывáлийён Святой Сывлáшийён ячёп!

Эй тусамсем, хамаң таван չыннамсем, чавашсем! Пуринчен малтан эпё сире ченсе калатап. Манән чунам пёрмаях сиреншён չунатчё, халь те акә манән мёнпур шухашам сирен չийёре күсрө. Юлашки тертёме пуринчен маларах татах сире каласа хәварас тетәп.

Турра ёненсе пурәнаси калама չук пысак япала – пуринчен ытла эсир չавна хытә тытса тәрәп. Ёненү этеммән асне, кәмәлне չунатләлантарса չамаллатать, чун пурнаңне канәçләх парать, ләплантарать; инек-синек, хуйхә-мән курна вәхәтра чуна хават парать; ёссем ўнса телейлә пурәннә чух ёненү чуна тасатать, ўна չутатса тәрат. Турра ёненсе пурәнсан, пурнаң хытти этемшён хәрушә мар; ўна ёненсе тәмасан, չәр չинчи пирән пурнаң сивә пулать, тәттәм пулать. Тәнчене пултарна չүлти Турра ёненсе тәрәп. Үрә ёче те, усал ёче те чан аслә түрәләх татә, – Турә сут тәвә, – вәл сут түрә, вәл сут пит хәрушә.

Вырәс халәх пит пысак халәх. Вәл ырә кәмәллә, аслә: эсир ўна итләр, юратса пурәнәр. Унай асийён вайё, ырә кәмәлә, пурнаңца малалла ярас шухашә хисепсәр нумай, нихәсан та пётес չук. Ҫак халәх сире таван вырәнне курса йышәннә, хай չемий тунә. Вәл сире пусмәрламарә, сире аяла хәвармарә. Малашнехине курса тәракан Турә вырәссене эпир курми, сисми аслә ёç тума ертсе пырат. Эсир малалла каяс ёçре ҫак халәх сире չаватса ертсе пыракан пултәр, ун хыççән пырәп, ўна шанса тәрәп. Ҫак халәхән пурнаң пит йывәр пулна. Хайён вәрәм ёмәринче, йывәр пурнаңенче вәл нумай хуйхә курна, йывәр кунсем курмалла пулна, չапах та вәл хай чунийён չуттине сүнтермен; хайёнчен аслә халәх тухса каймаллине пәртте асёнчен яман. Вырәс халәхийён савәнәçепе эсир те савәнмалла пуләр; вәл хуйхә түсмелле пулсан, ўна эсир те түсәр. Ҫапла вара малашне вәл курас չутә пурнаңца унпа пёрле эсир те курәр;

Иван Яковлев

вәл малашне чапләланса кайсан, унпа пәрле эсир те чапләланәр. Иртнә ёмәрсенче вырәс халәхә сире хәсәрлемен, ўләмрен те вәл сире хәсәрлес ҹук. Ана эсир юратса пурәнәр, унпа тача пурәнма тәрәшәр. Кирек мәнле хир те пукрасәр пулмасть, ҹапах та эсир вырәс халәхә хушшинче ырә кәмәллә ѿслә ҹынсене кирек хәҹан та тупәр. Тýрә єç тума вëсем сире пуләшеч: ҹапла пулассине ман пурнаҹра пулнä єçсем шантарса тәраҹчә. Хайен тýрә єçсене вырәс халәхә нумай асап курса ҹиеле кәларнä, ҹавәнпа пәртте иккәленме кирлә мар, вәл сирен телешпе те ялан тýрәрен пырә. Вырәс патшаләхә ҹине шанса пурәнәр, яна юратәр, вара вәл сирен аннәр пулә. Ҫаксене шанса тама хама вëрентсе пурәннä Николай Иванович Ильминский ятне каласа хуратәр; унән ячә сиреншән ҹул кätартакан ҹалтәр пултәр. Ман хисеппе вырәс халәхә катерийен мәнпур аслаләхә, мәнпур илемә пурте Ильминскинче тулли тәратчә.

Вëренсе ҹуталма телей тупнä ҹавашсене калам тата. Астука тәрәп! Пайсәр тәрса юлнä хәвәрән мëскэн ҹаваш таван халәхәра эсир пуләшса пурәнмалла; вëсене ѿстан та пулин катаран пуләшу килә-ха тесе тামалла мар. Ан манәр! Вëсене вëрентсе ҹуталтарас єç пуринчен ытла сирен ҹинче пулмалла. Эсир вëсен хушшинчен тухса ҹуталнä ҹынсем. Вëренүлөх пёлсе тәракан пурләха пустарса, эсир хәвәрән таван халәхәр патне таврәнәр, вара патшаләхра чан лайах этем мәнле пулмалли ҹинчен вëсене каласа ѿnlантарәр; закон ҹинчен тата халәх хушшинче пулмалли тýрөлөх ҹинчен вëрентэр. Ҫаканшан тәрәшассине эсир хәвәр ҹине илмелле: эсир ҹав халәх хушшинчен тухнä ҹынсем. Таван халәхәрән ҹукләхэнчен, начарләхэнчен, вәл теттәмре пурәннинчен ан ватанәр: эсир вëсен хушшинчен тухнä, єслессе те вëсемшән єслемелле. Ҫапла вара эсир халәх вайепе хәвәршән пустарна ҹасршән вëсене парәм түлерәр нулаты. Кесен таванәрсем умёнче эсир хәвәр парәмара манманшан халәх кәмәлә сире кирлә таран тавәрә. Ан

манәр, ҹакна астуса тәрәп! Эсир хәвәр халәхәрән чөлхине хирәң тәмасан, халәх кәмәлне пәтәмпех хәвәр алләрта тытса тәрәп. Ху чөлхүне пәрахманни выրәс халәх ёңне ултавлә туса сутни пулмасть вәл: аннёрсенчен вёренсе юлна хәвән тәп чөлхүне пәрахмасарах выրәсән аслә патшаләхәшән ёңлесе тәма пулать. Эпә туса пәтереймен ёңсene эсир туса пәтерәр. Турә ҹыруне ҹырна кәнекесене пәтәмпех чаваш халәхне парәп – Этемсен Турәпа пәрлешсе пурәнасси ҹинчен каланә аслә сәмах кәнекисене чавашла күçарса пәтерәр. Вырәс патшаләхийән Хәвел тухәңә енче пурәнакан йышлә халәхсене Христос тәнне вёрендтсе ҹуталтарас ёңе тәрәшса ёңләр: чөлхе тәләшшәпе те, вёсен пурнаңә ѹәрки тәләшшәпе те эсир вёсene вырәссенчен хәйсенчен ҹывәхрах тәратәр. Христос тәнийән ҹуттине эсир вырәссен аллинчен илнә. Ҫапла вара эсир ҹак пысәк ёңе ёңлесе вырәссене парас парәмәра кашт та пулин парса тататәр.

Ҫемйәре лайәх пәхса усрәр: ҫемье вәл халәх чаракә, патшаләх чаракә. Ҫемье пурнаңә тәләшшәпе ваттисем каланә сәмахча чаваш халәх ялан та хытә тытса тәнә. Ҫак пурләха лайәх сыхласа пурәнәр. Ҫемьеңән ләпкә пурнаңә пире пурнаң хыттинчен хүтәлесе тәрать. Киләштерсе тәреклә тәракан ҫемьеңен катаран килекен пурнаң синкерәсем хәрушә мар. Үтәре ясарпа ан варләр, ўсертекен, астаракан япаларан шикленәр. Ҫемйәре сыха усрасан, ачәрсene чипер упраса пурәнсан, киләштерсе ләпкә ёңлесе пурәнма хәвәр валли тәреклә чарак лартса хурәр.

Пәр-пәринпә сапәр пуләр, չукшән-пуршән чашкәрса ҹүреспен, харкашасран аякка тарәр. Ҫәлаканән аслә сәмахне аспа тытәр. Вәл каланә: хәвәр ташманәрсene те юратәр, тенә. Чаваш хушшинче пәр-пәр киләшүсәр ёң час-часах пулкалать. Эпә ҹавна пәрре анчах курман. Ҫапла акә чавашран хәшә те пулин мала туха пусласан ыттисем ѿна такәнтарма пәхачә, ҹулне пүлеңә. Вара унән та ырә ємәчә татәлать, ҹине пыракансем хәйсем те тип-типә тәрса юлаңә. Эсир апла ан пуләр.

Çүле çёкленекене мён хал çитнө таран çёкленме пулашär. Xäparса çитсе тेरек илсен, вайл вара хай сире аялтан çүле турта-турта кälарë. Малти урапа куссан, хыçалти унтан юлмасть. Пёр-пёрин сämахне тänланса пурänни, пёрне пёри ырäläх туса тäни пурнаçça хäват паratы. Çакна хытä шанса täräp.

Килëшсе ёçленë ёç пысäк усälлä – çакна пёлсе täräp, ун пек ёçe юратäp. Чан пёчёkkë ёçe те пит пикенсе, юратса ёçlëp. Пурнаçpra курма түрë килнë йывärläxshän an кулянäp. Юратса тусан, чи пёчёkçë ёçe те чаплälантарса яма, усä паракан тума пулать; ўркенсе ытاخальтен анчах ёçлесен, чан пысäк ёç те пäрахäça тухать, хисепрен каять. Лäпкä чунпа килëшсе ёçленë пур ёç те телейлë пулать, ѣнса малалла пыраты. Кукäp çулпа çürespen, ултавпа тäвас ёçрен хäраса täräp: түрлëхcëp курнаш усä, ултавпа тупнаш телей – тेरеклë мар, вайл вäраха пымасть.

Çölti aslä Türe умнë кайма хатëрленсе, сире каласа хäварас сämähäm манän мэнпурë çakä ёнтë. Ирёклë е ирёксëp эпë кама та пулин күрентерсе, вайл ман çие çилë хывса çürenë пулсан, пурсäpa та тархаслатäp: çиллëре манäp, каçapäp мана, маншän турра кёлтäväp. Эй тäван çыннämсем! Чан кämältan тав тäватäp сире. Эсир маншän ялан та ўшä пултäp, кämällä пултäp. Сиртен çакна курма эпë тивëçlë те пулман. Çаплах тата вырäç çыннисене те нумайашне, пит нумай çынна чунтан тав тäватäp. Ман ёçe тума вëсем нумай пулашрëç, чан кämältan ман енче тäçëç. Хампа пёрле ёçленë юлтashämсене, мана пулашса пурänna мэнпур çынна пурне те чунтан каласа тав тäватäp: нимёне хапсäñmasäp вëсем мэнпур халëсемпе ёçлерëç, вëсемсëp пуçне ман ёçем те палäрман пулëççë. Пёр хам анчах вëрентнë хамän çыннämсене кämältan ырä сунатäp. Эпë вëсене вëрентсе ларна вäхäтсем ман пурнаçpra чан савäñäçlä вäхäтсем пулчëç. Пурänнан пурнаçäpta сире пурсäpa та Турä сыхласа, упраса усратар.

ИВАН ЯКОВЛЕВ,

1870 года, оксоги из Чёмпëр хули, 1921 ç., çурла уйäхëн 4-мëшë.

Иван Яковлев
ЗАВЕЩАНИЕ
ЧУВАШСКОМУ НАРОДУ

Во имя Отца и Сына и Святого Духа!

Обращаюсь к вам первым, друзья и родичи мои чуваши. О вас болел я душой, к вам в этот час обращается мысль моя, и вам первым хочу сказать мои последние пожелания.

Крепче всего берегите величайшую святыню – веру в Бога. Вера окрыляет силы ума и сердца, дарует внутренний мир, утешает и ободряет душу в часы несчастья и горя, очищает и просветляет ее в счастье и удаче. С верой в Бога не страшны жизненные испытания; без веры в Него холодно и мрачно на земле. Веруйте, что есть Высший мздовоздатель за добро и за зло, что есть Высшая правда, есть Божий суд, грозный и праведный.

Чтите и любите великий, добрый и умный русский народ, таящий в себе неисчерпаемые силы ума, сердца и воли. Народ этот принял вас в свою семью, как братьев, не обидел и не унизил вас. Ведомый Пророком к великим, нам незримым целям, народ этот да будет руководителем и вашего развития: идите за ним и верьте в него. Трудна была жизнь этого народа, много горестей и несчастий встретил он на своем долгом и скорбном пути, но он не угасил в себе светочей духа и не утратил понимания своего высокого призыва. Да будут его радости вашими радостями, его горести вашими горестями, и вы приобщитесь к его светлому будущему, грядущему величию. Народ этот не обидел вас в прошлом, он не обидит вас и в будущем. Любите его и сближайтесь с ним. На всяком поле есть плевелы, но мой долгий опыт да будет порукой тому, что среди русского народа вы всегда встретите добрых и умных людей, которые помогут вашему правому делу. Русский народ выстрадал свою правду, и, нет сомнения, правдой этой он поделится с вами. Верьте в Россию, любите ее, и она будет вам матерью. Залогом и путеводной звездой да послужит

Иван Яковлев

бессмертное имя учителя моего Николая Ивановича Ильминского, олицетворяющего для меня все величие и всю красоту русского народного характера.

Обращаюсь к тем из вас, кому выпало счастье получить образование. Помните, что вы сами должны помогать своим бедным и обездоленным сородичам, не надеясь на то, что помочь к ним придет откуда-нибудь со стороны. Помните, что долг работать над просвещением чuvаш лежит, прежде всего, на вас, на людях, которые вышли из их же среды. Возвращайтесь же к своим соплеменникам с сокровищами научного знания, насаждайте среди них понятия гражданственности, учите их закону и праву: заботу об этом должны взять на себя вы, выходцы из народа. Не гнушайтесь бедности, слабости и невежества своих сородичей: из них вы вышли, и для них вы должны поработать, чтобы заплатить ваш долг за полученное за счет народа образование. Любовь народная вознаградит вас за то, что вы не забудете вашего долга перед своими младшими братьями. Помните, что владеть сердцем народным вы сможете, только если не будете чуждаться языка народного. В обращении к родному языку нет измены русскому делу: служить великому русскому отечеству можно, не забывая родного языка, воспринятого от матерей ваших. Доделайте то, что, может быть, не удастся закончить мне: дайте чuvашскому народу Священное писание, полностью завершив перевод Ветхого Завета. Послужите делу христианского просвещения, распространяя свет Евангелия среди многочисленных народностей, населяющих русский Восток: по языку и духу вы ближе к этим народностям, чем сами русские. Работой на этой обширной ниве вы заплатите русскому народу часть того великого долга, которым вы обязаны ему, получив из его рук свет веры Христовой.

Берегите семью: в семье опора народа и государства. Семейные заветы всегда были крепки среди чuvаш. Охраняйте

Иван Яковлев

же это сокровище. В семейном счастье – защита от жизненных испытаний. Крепкой и дружной семье не страшны внешние житейские невзгоды. Берегите целомудрие, бойтесь вина и соблазнов: если обережете семью, обережете детей и создадите крепкую опору для мирного и спокойного труда.

Будьте дружны между собой, избегайте мелких счетов и распрай, помните о великом завете Спасителя: любите и ненавидящих вас, и твердо надейтесь на жизненную силу уступчивости и снисхождения.

Верьте в силу мирного труда и любите его. Делайте самое маленькое дело терпеливо и с любовью, не ропщите на размеры жизненной задачи. Самое малое дело можно осветить и осмыслить любовным к нему отношением и самое большое можно уронить и обесславить отношением небрежным и нерадивым. Счастье и успех придут ко всякому мирно и с любовью совершающему делу. Бойтесь путей кривых и обходных: успехи, достигаемые нечистыми средствами, – успехи непрочные и временные.

Вот все, что я хочу сказать вам, готовясь предстать перед Высшим Судией. Если в ком есть память о вольной или невольной обиде, мною причиненной, прошу простить меня и помолиться обо мне. Сердечно благодарю за тепло и ласку, которыми не по заслугам моим дарили меня вы, мои соплеменники, и многие, многие русские люди, приходившие с открытым сердцем на помошь моему делу. Горячую благодарность приношу всем товарищам и сотрудникам моим по работе: без их бескорыстного усердия был бы невозможен и мой труд. Шлю привет непосредственным ученикам моим. Учебные часы, среди них проведенные, были отрадными часами моей жизни. Да сохранит и да обережет вас Бог в жизненных путях ваших.

ИВАН ЯКОВЛЕВ,

г. Симбирск, 4 августа 1921 г.

Ivan Jakovlev

TESTAMENT

TO THE CHUVASH PEOPLE

In the name of the Father and the Son and the Holy Spirit!

I address myself first to you, my Chuvash friends and relatives. Your welfare is much on heart; in this hour my thoughts turn to you and to you first I want to convey my last wishes.

More than anything hold fast that which is most sacred: faith in God. Faith gives wings to the power of the spirit and heart, provides inner peace, comforts and encourages the soul in times of trouble and sorrow and illuminates it in hours of success and joy. With faith in God, you will not fail in the trials of life. Without faith the world is cold and dark. Believe in the final reward for good and punishment for evil, in ultimate truth and God's judgment—terrible and just.

Honour and love the good and wise Russian people who hold in themselves the inexhaustible forces of spirit, heart and will. They received you into their family as brothers; they did not deceive nor oppress you. Providence is leading them to great goals unknown to us. May that people be the leader of your development! Follow them and trust them. The Russian people's life has been difficult, encountering – on its long and painful way – much grief and pain, but the light of the spirit never died out in it. The vision of its great mission was never lost.

May Russia's joys be your joys and her sorrows your sorrows! Then you will participate in her coming, brilliant future. Her people did not fail you in the past; they will not let you down in the future. Love them and get closer to them. Every field has its weeds but take my experience as a guarantee: you will always find, among the Russians, good and wise persons who will support a just cause. Russia has gained her rights through suffering; without a doubt she will share those rights with you. Trust the people of Russia, love her, and Russia will be for you a mother. May the immortal name of my teacher, Nikolai Ivanovitsch Hminski, serve you as a pledge and lodestar; it personifies for me the greatness and beauty of the Russian national character.

I turn to those of you who have had the privilege of an education.

Remember that you must help your less fortunate compatriots. Don't hope that someone else will help them! Never forget that it is your first duty to work for the education of the Chuvash because they are your own. Go back to your people with the treasure of scientific knowledge. Promote in them civic responsibility. Teach them law and justice. These matters are up to you because these people are yours.

Do not despise your compatriots' poverty, weakness and ignorance. You have come from them and now you must work for them. You were educated for their sake and at their cost. Now you must pay that debt. Don't forget your obligation to your younger brothers. Your reward? The people's love.

Remember, though, that you won't win their hearts unless you speak Chuvash. Using your native language will not betray the Russian cause! You can serve the great country of Russia without forsaking your mother tongue.

Complete what I have started, if I cannot do so: give the Chuvash people the Holy Scriptures, completing the translation of the Old Testament. Serve the cause of Christianity; spread the light of the Gospel among the many nationalities which people the eastern part of Russia. By your language and spirit you are closer to these people than the Russians are. Your efforts in this great field of endeavour will partly repay the debt you owe the Russian people: from them you received the light of Christian faith.

Honour the family. Keep it together. Families support the people and the state. Chuvash family links have always been strong; guard this treasure. A strong family is a bulwark against life's adversities; a close, happy family is not afraid of them. Be chaste. Beware of wine and such temptations. In protecting the family, you protect the children and provide a solid foundation for quiet, peaceable work.

Live harmony with each other. Avoid petty quarrels. Remember the great command of the Saviour: «Do good to them which hate you.»

True strength is the privilege of those who do not insist on their rights.

Believe in diligent work and do it willingly. Perform even the smallest task with patience and good humour. Don't grumble over life's problems. When we tackle small tasks enthusiastically, they become important. When we approach important tasks negligently, we diminish them. Success follows all work done willingly and well. Avoid devious methods. Dirty means produce temporary ends.

This is what I wanted to say to you as I prepare myself to appear before the Supreme Judge. If I have offended someone, I ask him to pardon and pray for me. To you, my compatriots and the many Russians who with willing hearts have supported my work. I express my deep gratitude for your warmth and affection which I do not deserve. I remember with warm thankfulness my comrades and fellow-workers. Without their non-partisan zeal, my work could never have been achieved.

I greet my own students. The hours spent with you have been the happiest of my life. May God protect each one of you on your journey through life.

IVAN IAKOVLEV
4th August, 1921

Jwan Jakowlew

TESTAMENT

AN DIE TSCHUWASCHEN

Im Namen des Vaters und des Sohnes und des Heiligen Geistes!

An Euch wende ich mich als erstes, meine Freunde und meine Stammesgenossen Tschuwaschen. Euer Wohl lag mir sehr am Herzen, und Euch gelten in dieser Stunde meine Gedanken, Euch will ich zuerst meine letzten Wünschen mitteilen.

Am allermeisten haltet fest an dem größten Heiligtum – dem Glauben an Gott! Der Glaube beflügelt die Kräfte des Geistes und des Herzens, schenkt inneren Frieden, tröstet und ermutigt die Seele in den Stunden des Unglücks und der Not, reinigt und erhellt sie im Glück und Erfolg. Wenn wir an Gott glauben, fürchten wir uns nicht vor Heimsuchungen des Lebens; ohne Glauben an Gott ist es kalt und finster auf der Erde. Glaubt, daß es eine Vergeltung für das Böse und das Gute gibt, daß es die Höhere Wahrheit gibt und das Gericht Gottes, schrecklich und gerecht.

Ehrt und liebt das große, gute und kluge russische Volk, das unerschöpfliche Kräfte des Geistes, des Herzens und des Willens in sich birgt. Dieses Volk hat Euch wie Brüder in seine Familie aufgenommen, hat Euch nicht übervorteilt und nicht gedemütigt. Geführt von der Vorsehung Gottes zu großen, für uns unsichtbaren Zielen, soll dieses Volk auch der Führer Eurer Entwicklung sein, folgt ihm und glaubt an dieses Volk. Schwer war das Leben dieses Volkes, viel Not und Leiden ist ihm auf seinem langen und leiderfüllten Weg begegnet, aber die Leuchten des Geistes sind in ihm nicht erloschen, und das Verständnis seiner hohen Berufung ist ihm nicht verlorengegangen. Seine Freuden sollen Eure Freuden sollen Eure Freuden sein, seine Not soll Eure Not sein, und Ihr werdet seiner lichten künftigen Große teilhaftig werden. Dieses Volk hat Euch in der Vergangenheit nicht übervorteilt, es wird Euch auch in der Zukunft nicht übervorteilen. Habt dieses Volk lieb und nähert Euch einander! Jedes Feld enthält Unkraut, meine langjährige Erfahrung soll Euch aber

als Bürgschaft dafur dienen, daß Ihr im russischen Volk immer gute und kluge Menschen finden werdet, die Euch in Eurer gerechten Sache beistehen werden. Das russische Volk hat sein Recht unter Leiden erkämpft und wird dieses Recht zweifellos mit Euch teilen. Glaubt an Rußland, habt es lieb, und Rußland wird Euch eine Mutter sein. Als Unterpfand und Leitstern soll Euch der unsterbliche Name meines Lehrers Nikolaj Iwanowitsch Ilminskij dienen, der für mich die ganze Große und die ganze Schönheit des russischen Nationalcharakters verkörpert.

Ich wende mich an solche unter Euch, die eine Ausbildung genossen haben. Denkt daran, daß Ihr selbst Euren armen und im Elend lebenden Mitmenschen helfen müßt und wartet nicht, bis die Hilfe von irgendwo kommt. Denkt daran, daß die Pflicht, an der Aufklärung der Tschuwaschen zu arbeiten, in erster Linie auf Euch liegt, auf Menschen, die aus ihrer Mitte kommen. Kehrt zurück zu Euren Stammesgenossen und bringt ihnen den Schatz der wissenschaftlichen Kenntnisse, fordert bei ihnen die Begriffe des Staatsbewußtseins, lehrt sie das Gesetz und das Recht: Die Sorge darüber müßt Ihr übernehmen, Ihr aus dem Volk stammt. Verabscheut nicht die Armut, die Schwäche und die Unwissenheit Eurer Stammesgenossen: Ihr stammt aus diesem Volk und für dieses Volk müßt Ihr arbeiten, damit Ihr Eure Schuld für Eure auf Kosten des Volkes erworbene Bildung bezahlen könnt. Die Liebe des Volkes wird Euch dafür belohnen, daß Ihr Eure Pflichten gegenüber Euren jüngeren Brüdern nicht vergeßt. Denkt daran, daß nur dann das Herz des Volkes Euch gehören wird, wenn Ihr Euch nicht von der Volkssprache entfernt. Die Hinwendung zur Volkssprache bedeutet nicht Verrat an der russischen Sache. Dem großen russischen Vaterland kann man dienen, ohne die von Euren Müttern übernommene Sprache zu vergessen. Bringt das zu Ende, was ich vielleicht nicht mehr vollenden kann: Gebt dem Volk der Tschuwaschen die Heilige Schrift, nachdem

Iwan Jakowlew

Ihr die Übersetzung des Alten Testaments vollendet habt! Dient der Sache der christlichen Aufklärung, verbreitet das Licht des Evangeliums unter den zahlreichen Völkernschaften, die den russischen Osten besiedeln; der Sprache und der Mentalität nach steht Ihr diesen Völkernschaften näher als die Russen. Durch die Arbeit auf diesem großen Feld könnt Ihr dem russischen Volk einen Teil der großen Schuld zurückzahlen, die Ihr ihm für das Licht des Glaubens an Christus suchdet.

Haltet fest an der Familie: Die Familie ist die Stütze des Volkes und des Staates. Die Familiengebote waren immer stark unter den Tschuwaschen. Bewahrt diesen Schatz. Im Familienglück liegt der Schutz gegen die Heimsuchungen des Lebens. Eine starke und einträchtige Familie fürchtet keine äußere Mühsal des Lebens. Bewahrt die Keuschheit, fürchtet Wein und Versuchungen. Wenn Ihr die Familie bewahrt, bewahrt Ihr die Kinder und schafft eine starke Stütze für das friedliche und ruhige Arbeiten.

Seid einmütig untereinander, meidet die kleinlichen Zwistigkeiten und Streitigkeiten, denkt an das große Gebot des Heilands: Liebet die, die Euch hassen, und glaubt fest an die Lebenskraft der Nachgiebigkeit und der Nachsicht.

Glaubt an die Kraft des friedlichen Schaffens und habt es gern. Erledigt die kleinste Sache geduldig und mit Liebe, murret nicht über die Dimension der Lebensaufgabe. Die allerkleinste Aufgabe kann durch liebevolle Einstellung erhellt und mit Sinn erfüllt und die allergroßte Aufgabe durch die nachlässige, schlampige Einstellung erniedrigt und enthauptet werden. Glück und Erfolg kommt zu jedem Werk, das friedlich und mit Liebe getan wird. Fürchtet krumme Wege und Umwege; Erfolge, die mit unsauberem Mitteln erreicht werden, sind instabil und vorübergehend.

Das ist, was ich Euch sagen wollte, jetzt wo ich mich vorbereite, vor dem Höchsten Richter zu erscheinen. Wenn ich jemand gewollt

oder ungewollt beleidigt habe, so bitte ich, mir zu vergeben und für mich zu beten. Ich danke herzlich für die Wärme und Güte, mit denen ich unverdienterweise beschenkt worden bin von Euch, meinen Stammesgenossen, und von vielen Russen, die mir mit offenem Herzen in meiner Sache zu Hilfe kamen. Ganz herzlichen Dank möchte ich allen meinen Freunden und Mitarbeitern sagen: ohne ihren selbstlosen Eifer wäre auch mein Werk nicht zustande gekommen. Ich grüße meine unmittebaren Schüler. Die Unterrichtsstunden, die ich mit ihnen verbracht habe, waren die erquicklchen Stunden meines Lebens. Gott bewahre und behüte Euch auf Euren Lebenswegen.

IWAN JAKOWLEW

Simbirsk, den 4. August 1921

Дорогие
близкие
друзья
и ученики.
Мои воспоминания о Тюменской
области, мои впечатления о
жизни в Тюменской губернии
вспоминаются мне с большим
радостью и счастьем. Я не забываю
о тех людях, которые помогали
мне в моем труде, о тех людях,
которые были для меня
наставниками и примером.

Ivan Jakovlev

TESTAMENT

AU PEUPLE TCHOUVACHE

Au Nom du Pere et du Fils et du Saint Esprit!

C'est à vous d'abord, amis et parents tchouvaches, que je m'adresse. Mon âme était en souci de vous; à cette heure, c'est vers vous que se tournent mes pensées et à vous, en premier lieu, que je veux communiquer mes dernières volontés.

Par dessus toutes choses, gardez fermement ce qu'il y a de plus sacré: la foi en Dieu. La foi donne des ailes aux forces de l'esprit et du cœur, procure la paix intérieure, console et encourage l'âme aux heures de malheur et de peine, la purifie et l'illumine dans le bonheur et le succès. Avec la foi en Dieu, on ne craint pas les épreuves de la vie; sans la foi, le monde reste froid et sombre. Croyez en l'existence d'un Remunérateur du bien et du mal, d'une Vérité Suprême, d'un Jugement divin, terrible et juste.

Honorez et aimez le grand peuple russe, bon et sage, qui cache en lui-même les forces inépuisables de l'esprit, du cœur et de la volonté. Ce peuple vous a reçu comme des frères au sein de sa famille; il ne vous a pas offensés et ne vous a pas humiliés. Que ce peuple, conduit par la Providence vers des horizons élevés que nous ne connaissons pas, soit aussi le quide de votre propre développement. Suivez-le et faites-lui confiance. La vie de ce peuple a été difficile; sur le long chemin de douleur qu'il a parcouru, il a rencontré bien des peines et des malheurs, mais jamais il n'a laissé s'éteindre en lui-même flambeau de l'esprit et jamais il n'a perdu la perception de la grandeur de sa mission. Que ses joies soient vos joies, ses peines vos peines et vous participerez à sa splendeur et à sa grandeur futures. Ce peuple ne vous a pas offensés dans le passé, il ne vous offensera pas dans l'avenir. Aimez-le et rapprochez-vous de lui. Il n'existe pas de champ sans ivraie, mais acceptez la caution de ma longue expérience pour avoir l'assurance de trouver toujours parmi le peuple russe des hommes bons et sages, prêts à soutenir votre juste cause. C'est à travers des

A Bas le tsarisme

souffrances que le peuple russe s'est acquis ses droits et, sans aucun doute, il partagera ces droits avec vous. Ayez confiance en la Russie, aimez-la et elle vous sera une mère. Que dans cette démarche, le nom immortel de mon maître Nicolai Ivanov Ilminski vous serve de gage et d'étoile conductrice: il personnifie pour moi toute la grandeur et toute la beauté du caractère national russe.

Je m'adresse à ceux d'entre vous ont eu le bonheur de recevoir une instruction. C'est vous, souvenez-vous en, qui avez le devoir de venir en aide à vos malheureux compatriotes qui vivent dans la misère; n'espérez pas que l'aide puisse leur parvenir d'ailleurs. N'oubliez pas que c'est à vous qu'incombe la tâche de promouvoir l'instruction des tchouvaches, à vous, des hommes issus de leur milieu. Retournez vers les gens de votre peuple et apportez-leur les trésors de la connaissance scientifique; développez en eux le concept du sentiment civique, enseignez-leur la loi et le droit. Vous qui êtes issus de ce peuple, vous devez avoir le souci de ces choses. Ne dédaignez pas la pauvreté, la faiblesse et l'ignorance de vos compatriotes. Vous êtes sortis de ce peuple et maintenant vous devez travailler pour lui; car c'est pour le compte de ce peuple que vous avez reçu une instruction et vous devez vous acquitter de cette dette. N'oubliez pas ce devoir envers vos frères plus jeunes: l'amour du peuple vous récompensera. Rappelez-vous qu'il ne vous sera possible de gagner le cœur du qu'à la condition de ne pas abandonner vous-mêmes l'usage de la langue tchouvache. Parler tchouvache ne constitue nullement un acte de trahison à la cause russe. On peut servir la grande patrie russe sans oublier pour autant sa langue maternelle. Achevez ce que je n'aurai peut-être pas la chance de mener à terme: Donnez au peuple tchouvache les Saintes Ecritures au complet en terminant la traduction de l'Ancien Testament. Servez la cause de l'enseignement du christianisme, propagez la lumière de l'évangile parmi les nombreuses nations qui peuplent l'est de la Russie; par la langue et l'esprit vous êtes plus près de ces peuples que les russes

eux-mêmes. Vos efforts sur ce grand champ d'action vous permettront d'éponger en partie la grande dette que vous avez contractée envers le peuple russe en recevant de lui la lumière et la foi chrétienne.

Maintenez la cohésion de la famille; la famille est le soutien du peuple et de l'état. Les liens de famille ont toujours été solides parmi les tchouvaches; gardez donc ce trésor. C'est dans le bonheur de la famille que réside la sauvegarde contre les épreuves de la vie. Une famille solide qui vit en bonne harmonie ne craint pas les adversités de la vie. Gardez la pudeur, méfiez-vous du vin et des tentations. En gardant la famille, vous garderez les enfants et vous créerez les bases solides en vue d'un travail paisible et tranquille.

Vivez en harmonie entre vous, fuyez les querelles mesquines et les disputes; souvenez-vous du grand commandement du Sauveur: «Aimez ceux qui vous haïssent» et croyez fermement que la force de la vie est l'apanage de celui qui n'insiste pas sur ses droits et va au devant de son prochain.

Croyez en la vertu du travail paisible et aimez-le. Accomplissez la plus petite tâche avec patience et amour; ne murmurez pas devant l'étendue des problèmes que vous pose la vie. Abordée avec amour, la plus petite tâche s'éclaircit et prend un sens, mais une tâche majeure entreprise avec négligence et nonchalance peut être compromise et amoindrie. Chance et succès accompagnent tout travail effectué paisiblement avec amour. Gardez-vous des chemins tortueux et détournés; les succès acquis par des moyens louche sont précaires et temporaires.

Voilà ce que je voulais vous dire alors que je m'apprête à me présenter devant le Juge Suprême. Si j'ai laissé en quelqu'un le souvenir d'une blessure volontaire ou non, alors je le prie de me pardonner et de prier pour moi. A vous, mes compatriotes et aux nombreux russes qui, d'un cœur spontané ont apporté leur soutien à mon œuvre, j'exprime ma profonde reconnaissance pour la chaleur et l'affection,

non méritées, qu'ils m'ont témoignées. Je remercie chaleureusement tous mes camarades et mes collaborateurs de travail. Sans leur zèle désintéressé, mon oeuvre n'aurait pu être réalisée. Je salue mes élèves personnels. Les heures de cours passées avec eux ont été les plus heureuses de ma vie. Que Dieu vous garde et vous protège dans les sentiers de vos vies.

IVAN IAKOVLEV, Simbirsk le 4 aout 1921

СОДЕРЖАНИЕ

Яковлев Иван Яковлевич, выдающийся чувашский деятель культуры и просвещения, педагог-демократ, писатель	5
Яковлев Иван Яковлевич, чăваш культурипе çутёçэн паллă ёçчене, педагог-демократ, çыравçă	7
Иван Яковлев. Чăваш халăхне панă халал	9
Иван Яковлев. Завещание чувашскому народу	13
Ivan Iakovlev. Testament to the Chuvash people	16
Iwan Jakowlew. Testament an die Tschuwaschen	19
Ivan Iakovlev. Testament au peuple tchouvache	23

Иван Яковлевич ЯКОВЛЕВ

ЗАВЕЩАНИЕ ЧУВАШСКОМУ НАРОДУ

Художественный редактор *Н. Т. Михайлова*
Технический редактор *Э. В. Исаева*

Сдано в набор 28.01.04. Подписано в печать 29.01.04. Формат 70x90/16.
Бумага мелованная. Гарнитура Тип Таймс. Печать офсетная.
Усл. печ. л. 2,03. Уч.-изд. л. 1,9. Тираж 1000 экз. Заказ № К-4298.

ГУП «ИПК «Чувашия».
428019, г. Чебоксары, пр. И. Яковлева, 13.

Иван Яковлевич
Яковлев дал родному
народу Книгу.
Мы вправе гордиться
и возвеличивать своего
Патриарха,
так как не каждый
народ
Бог одарил таким
человеком, каким
является для чувашей
великий Иван Яковлев.

Президент
Чувашской Республики
Н. В. Федоров

